

สุขแท้-เทียม

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์เช้า เทศน์เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันมาฆบูชานะ ว่าจะเทศน์สักหน่อย วันนี้วันหยุดราชการเลยนะ เห็นความสำคัญนะ ตามราชการ ตามประเพณีนี้จะสำคัญมาก “มาฆะฯ วิสาขะฯ เข้าพรรษา” หยุดเลย ! หยุดราชการให้เลย

แต่พวกเราสิ หยุดราชการใช้ใหม่ มันจากของละเอียดจะไปเอาของหยาบไป อย่างเช่น วันนี้วันหยุดถ้าทำงานจะได้ ๒ แรงอย่างนี้ ไปหาดังค์กันใจ วันหยุดได้ ๒ แรง เขาหยุดเพื่อจะให้มาทำบุญกุศล

ทำบุญกุศลเพราะอะไร ? บุญกุศลนี้มันเป็นอะไร ? มันเป็นยา มันเป็นอาหารของใจใจ เงินทองมันเป็นอาหารของกาย เราทำอาหารของกายมาเป็นปีๆ

ทางราชการ ถ้าเป็นวันหยุดราชการก็หยุดให้เพื่อหาอาหารของใจบ้าง บุญกุศลนี้ของมันละเอียดกินไป อย่างเช่น เราว่าอาหารชาววังอย่างนี้ เราเห็นแล้วเราแทบจะแบบว่ามันละเอียดประณีตจนเราไม่อยากจะกิน หรือจะกินเขาก็กินกันน้อยๆ ชาววังเขากินอาหารกันแบบแหมอย่างนี้ คมนิดๆๆ หนึ่งอย่างนี้ เป็นเราทนไม่ไหวเพราะมันละเอียดนะ นี่ความละเอียดความนุ่มนวลของเขา

นี่ก็เหมือนกันนะ อาหารของใจมันเป็นความอิมใจใจ อย่างเช่น คนนี้สบายใจ คนนี้สุขใจอย่างนี้ แต่เวลาทุกข์มันทุกข์ขนาดไหน นี่มันเกิดจากบุญกุศลใจ เป็นอาหารที่ประณีตหากินได้ยาก หาเข้ามาใช้ได้ยาก อุตส่าห์หยุดให้หาแต่ก็ยังไปเอาของหยาบๆ กันใจ

วันนี้หยุดแต่ถ้าทำงานจะได้ ๒ แแรง เขาหยุดงานเพื่อให้ทำบุญก็ยังอยากจะทำงานอีก เพราะงานมันเป็นเงินเป็นทองแล้วมันเห็นใจ ถึงว่ามันมองไม่เห็นกัน ใจเรามองไม่เห็นกันเอง ตาเรามองไม่เห็นกันเอง เราเลยไม่เข้าใจว่าอะไรเป็นของถูกต้องใจ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาอันยอดเยี่ยม ฟังสิ พระพุทธเจ้ามีกิจจัญญาณา พระพุทธเจ้านะ แล้วจาคุรงคสันนิบาตใจ จาตุรงคสันนิบาตหมายถึงว่ามาทั้ง ๔ ทิศ พระมาเหมือนกับว่าเป็นการประกาศยืนยันว่าเป็นลูกของพระพุทธเจ้าใจ พระพุทธเจ้า “เอหิภิกขุ” พระพุทธเจ้าบวชเอง บวชให้แล้วสำเร็จเป็นพระอรหันต์ทั้งหมดใจ

แล้วเวลาสอนพระอรหันต์ ที่ว่ามันดีกิน เวลาสอนพระอรหันต์ เวลาเทศน์ ปาติโมกข์ไม่ทำความชั่วเลย ความชั่วนี้ไม่ทำเลยนะ โอวาทปาติโมกข์ใจ ไม่ทำความชั่วเลยทำแต่ความดี ความดีนี้ทำ สุกท้ายว่าทำให้จิตผ่องใสจิตผ่องแผ้วใจ

ถ้าคนยังปฏิบัติใหม่ มันจะลงมาที่ความดีนี้ใจ มันไม่ได้จิตที่ผ่องแผ้ว จิตที่ผ่องใสอยู่นั้น ลงมาที่ความดี ลงมาที่ความรู้ใจ ถึงว่าดีนี้เป็นธรรมใจ ดีมันก็คิดนะ ชั่วมันก็คิด แต่พวกเรายังแสวงหามันต้องอาศัยตรงนี้ไปก่อน อาศัยความดีเข้าไปใจ อาศัยเครื่องดำเนินจะว่าดีไม่ได้ ถ้าว่าดีเราก็คงจะไม่ทำอะไรกันเลยใจ คิดก็ต้องคิด ให้มันคิดเถอะว่าศาสนานี้เป็นยาเสพติด ขอให้คิด มันไม่คิดนะสิ

ศาสนาเสพติด แต่โลกเสพติด ศาสนานี้มันเบื้อ มันทำแล้วไม่จริงไม่จัง ทำแล้วมันลอยใจ ถ้าเสพติดก็ดี เอาศาสนาแบบว่าเสพติดให้เด็กติด ติดหมดๆ มันก็ไปดีหมดว่าศาสนาเป็นยาเสพติด อันนี้มันเป็นกิเลสพูดใจ กิเลสมันจะต่อต้าน มันจะป้องกันไม่ให้เราทำความดี มันกลัวเราจะหลุดจากอำนาจของมัน เราจะทำความดี เหมือนกับเพื่อนๆ จะไปเที่ยวกัน จะไปทำบุญกัน.. ไม่.. ไปเที่ยวกันดีกว่า เห็นไหม มันจะพาออกนอกกลุ่มนอกรทาง

กิเลสในใจของคนก็เหมือนกัน เวลาทำความดี มีคะมีค้ำน ค้ำนโดยเราค้ำนตัวเราเองว่าศาสนาเป็นยาเสพติด พอพูดแค่นั้นมันก็ลึ้มแล้ว ศาสนาเป็นยาเสพติด เพราะคำว่าเสพติดมันเป็นของไม่ดี เสพแล้วมันติด แต่ไอ้ที่มันไม่ได้เสพ มันติด บุญกุศลมันเข้าไปชำระ มันแนบเข้าไปในใจเพราะว่าใจเรานี้เป็นเครื่องดำเนินใจ

การเวียนว่ายตายเกิดต่อไปมันต้องมีเสียบ้างไป มันต้องมีการชักนำไป อย่างเช่น เด็กมาวัด ต้องให้แม่พามาอย่างนี้ ใจที่มันไม่รู้เรื่องเลยมันจะไปไหน ทำบุญกุศลไว้ ทำความดีไว้ วางเป็นแนวทางไว้ เหมือนกระตุกลูกหมูเขาต้องมีสายลวด แล้วลูกหมูวิ่งไปตามสายลวด นี่ก็เหมือนกัน ใจมันจะไปไหนถ้ามันไม่มีเครื่องดำเนิน มันก็มีบุญกุศลเป็นทางพาให้มันไปไง เป็นทางให้มันไปตามสายทางนั้น สายทางของบุญ สายทางของความสุข นี่ศาสนาสอนเราตรงนั้น

แล้วจะไม่ให้ไปได้ได้อย่างไร ? บอกว่าถ้าไม่ให้มันไปทางดีก็ต้องไปทางชั่วใช่ไหม ใจเป็นอย่างนั้นนะ ใจกินอารมณ์เป็นอาหาร ใจกินบาปกินบุญมันอยู่ที่ตรงนั้น มันกินเป็นเนื้อ มันไม่ได้เสพติด มันเป็นเนื้อเดียวกันเลย เพราะการกระทำเกิดแล้วกรรมมันต้องมีใจ แต่ให้ผลช้าหรือให้ผลเร็วเท่านั้น

ดูอย่างทำความดีที่ว่าขนาดมาเกิดนะ คุณติ อย่างพระอรหันต์ในสมัยพุทธกาลก็เหมือนกัน บางองค์ฉันข้าวไม่เคยอิ่ม ในประวัติ เห็นไหม พระอรหันต์ฉันข้าวไม่เคยอิ่มเลย จนล่ำลือ จนพระสารีบุตรต้องไปขอคุณ เป็นอย่างไรถึงไม่อิ่ม จีบบาตรไว้ละ “อ้าว.. ฉัน วันนี้ฉัน” จีบบาตรไว้เลย พระสารีบุตรนะ เอาจุญบาตรมีของพระสารีบุตรจีบบาตรไว้แล้วค่อยฉัน เกิดมาฉันข้าวเพ็งอิม กินข้าวอิมมือเดียว มีวันสุดท้ายนั้นนะ พอฉันข้าวฉันอิมเสร็จก็ตาย นี่ตามตำราบอกว่าพระสารีบุตรปล่อยไม่ได้ละ ถ้าปล่อยบาตรปับข้าวหายหมดเลย ต้องจีบไว้ แล้วก็ “อ้าว.. ฉัน อ้าว.. ฉัน ฉันชะ ฉัน” เห็นไหม พระอรหันต์นะ คำว่าพระอรหันต์ต้องมีบุญมากใช่ไหม แต่กรรมเป็นเครื่องที่ทำให้

เราจะบอกว่าที่ว่าเราบอกว่าเราปฏิเสธกันไปว่า “กรรมไม่มี บุญไม่มี ทำแล้วไม่เห็นจะได้ผล”.. ได้ ! แต่มันจะไปส่งผลต่อไปหรือส่งผลเลย นี่มันเป็นจังหวะที่มันหมุนมาพอดีไง เห็นไหม ขนาดพระอรหันต์เคยทำไว้

แล้วดูอย่างพระอนรุทธสิ ขนาดตอนเป็นเด็ก ที่ว่าขนมไม่มี ขนาดว่าทำบุญแล้วอธิษฐานไว้ตลอดว่า “ขอให้คำว่าไม่มี หรือว่าขาดแคลนไม่ให้ได้ยิน” อธิษฐานมาตลอดไง แล้วตอนเป็นเด็กแม่ทำอาหาร ทำขนมให้กินไง แล้วเด็กไปเล่นกัน ก็ขอให้คนใช้มาเอาขนม ที่นี้ขนมมันหมด มาเอาขนม “ขนมไม่มี” “ไอ้คนใช้วิ่งกลับมาบอกว่า “ขนม.. ไม่มี ขนมหมด” อ้าว.. ขนมนี้ไม่มี เพราะไม่รู้จัก

แม่ก็บอกว่าลูกนี่ไม่เคยได้ยินคำนี้ จะสอนลูกไป ให้เอาถาดไปแล้วเอาฝาชีนี้ครอบไป พอเปิดออกมาต้องขนมไม่มี ขนมไม่มีคือว่าถาดเปล่า ก็เอาครอบไป ทีนี้พอคนใช้เอามา เทวดาใจ บุญ ! บุญกุศลสร้างไว้ เทวดานิมิตเป็นขนมทิพย์เลย พอไปถึงก็ให้ลูก เด็กก็เปิด คนให้มามันไม่มี แต่เวลาเปิดมันมีขนม แล้วเป็นขนมทิพย์ กิดคูตีมันจะอร่อยขนาดไหน

น้อยใจนะว่าแม่เลี้ยงเรามาแม่ไม่รักเราจริง ถ้ารักเราจริงขนมนี้ทำไมไม่ให้เรากิน ไม่เคยให้กินเลย ให้กินแต่ขนมธรรมดา มาวันนี้ขนมนี้มันยอดที่สุด กลับไปต่อว่าแม่นะ ว่าแม่ไม่รักหนูจริง ถ้ารักหนูจริงทำไมไม่ให้กินขนมแบบนี้ ซ่อนไว้ทำไม ให้กินขนมธรรมดาตลอดเลย แม่ก็ โอ้โฮ.. ลูกเรามีบุญขนาดนี้นะ เพราะตัวเองเป็นคนเอาถาดเปล่าครอบไป แล้วมันมีได้อย่างไร ? นี่อันนี้บุญ

เวลาคนมีบุญมากๆ มีบุญขนาดนี้ แต่เวลาคนที่ไม่มี คนที่ว่าขนาดเป็นพระอรหันต์ยังอดอยาก นีกรรมหรือผลบุญมันให้ผลอย่างนั้นนะ ให้ผลเด็ดขาด เราเชื่อมั่น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เลย เพียงแต่มันให้เรายังไม่ถึงวงรอบที่มันให้เราไง เราก็ไปว่าอยากได้ๆ มันยังไม่ถึง แล้วเขาถึงบอกไป ปลุกมะม่วงมันจะได้กินมะม่วงเด็ดขาด แต่ถ้าเราปลุกมะม่วงไว้แล้วเราไม่ได้รดน้ำเลย มันมีต้นมะม่วง แต่ลูกมันไม่ออก แล้วได้กินเด็ดขาดมันเมื่อไร ?

นี่ก็เหมือนกัน บุญกุศลใจ บุญกุศลเหมือนกับใจเปิด-ไม่เปิด ใจเป็นไป-ไม่เป็นไป มันจังหวะของใจเพราะมันเป็นเรื่องนามธรรม เห็นไหม บางคนทำความดีมา ทำอะไรมา เราดูสิ เราจะน้อยเนื้อต่ำใจกันมากเลย ทำดีแล้วไม่เห็นได้ดีเลย ทำความดีกันมากนะ คนอื่นไม่เห็นทำความดี เราทำพอกันมากกับเขา ทำไมเขามีความสุขมาก ? เราไปมองไป

ตอนนี้ถ้าพูดอย่างนี้ เราชักมาเรื่องเศรษฐกิจได้เลย ตอนนี้ชักมาเรื่องเศรษฐกิจแล้วใครก็บอกว่าคนเมืองไทยนั่งแต่รถเบนซ์ นี่เขามาแล้วให้ฟัง นั่งแต่รถเบนซ์นะแต่ไปเช่าบ้านอยู่ถูกๆ เห็นไหม นี่พูดถึงที่ว่าเราไปมองกันแต่เปลือกใจ

พระพุทธเจ้าไม่ได้ว่าตรงนั้น นี่มันชัดมาก เพราะพระพุทธเจ้าบอกว่าครอบครวไหนดที่มีบุญ คือว่าครอบครวไหนดที่พ่อแม่พี่น้องหันหน้าเข้าหากันแล้วยิ้มแย้มแจ่มใส นั่นคือความสุข

พระพุทธเจ้าไม่ได้บอกว่าบ้านไหนมีเงินบ้าง บ้านไหนมีของวัตถุสิ่งของบ้าง บ้านนั้นมีความสุข.. ไม่ใช่ ถ้าคนมีมากบึบมันก็เป็นภาระ เป็นความรำคาญไปเลย เป็นทุกข์อีกตัวหนึ่ง ความสุขไม่ใช่ตรงนั้น บุญไม่ใช่ตรงนั้น บุญคือว่าในบ้านยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุขใจ เพราะความสุขคือบุญใจ ความสุข ความพอใจ ความอึดเป็นบุญ

ไม่ใช่ว่าเรามีเครื่องประดับ ยิ่งประดับมากมันยิ่งอยากมาก มันยิ่งหิวมากนะ อันนั้นหิวไม่ใช่บุญนะ แต่เราเข้าใจผิด เราไปดูตรงนั้นกันไง ตอนนี้อย่างนั้นกันไปหมดเลย พอเราไปมองเห็นอย่างนั้นเลยบอกว่าคนอื่นมีความสุขใจเพราะเรามองไปเพราะอะไร ? เพราะเขาก็พยายามจะจัดฉากให้เราดูว่าเขามีความสุข เพราะมันเป็นเครดิต แต่เราก็ดูคนอื่นมีความสุขต่างๆ ที่ว่าเขาทุกข์ใจ

ทีนี้มันถึงว่ามันถึงเป็นของปลอม ไม่ใช่ของจริงใจ พระพุทธเจ้าถึงบอกว่า “บุญคือความสุขในใจ” พระพุทธเจ้าวัดค่าที่ความสุข ไม่ได้วัดค่าที่วัตถุ

แต่พวกเราไปวัดค่าที่วัตถุแล้วเราก็ก็น้อยใจกันว่าเราทำ ทุกข์ขนาดนี้ วัตถุนี้เรายังไม่ได้ เราถึงถามว่า “เรามีความสุข ความพอใจไหม ? เรามีความสุขไหม ?”

หมายถึงว่ามันละเอียดขนาดนั้น เราถึงว่าไม่เห็นคุณค่าของศาสนาใจ ศาสนาสอนลงที่หัวใจ สอนลงที่ความสุขที่แท้จริงใจ ไม่ใช่ที่ต้องไปวิ่งให้มันทุกข์ ๒ ชั้นใจ

อยาก ! อยากมี ! อยากเป็น ! หนึ่งทุกข์แล้ว วิ่งไปหามานะ หามาๆ หามาแล้วไปซื้อมา ทุกข์อีกชั้นหนึ่งเพื่อจะมีความสุขนะ พอหามาเสร็จแล้วมาใช้อยู่พักหนึ่งก็เป็นอย่างนั้น แต่ไม่ปฏิเสธว่าไม่ควรหา มันเป็นเรื่องความจริงว่าคนเกิดมามีปากมีท้องต้องอยู่อาศัย กินอึดนอนอุ่น.. ต้องมี

แต่ถ้าคนมีความสุขแล้วนะ คนมีความสุขเข้าใจนะ ให้อะไรนี้มันก็เป็นเครื่องบำเรอกายใจ ความสบายใจ ความสบายไม่ใช่ความสุข ฟังสิ ถ้าความสบายไม่ใช่ความสุขแล้วเราอยากสบายทำไม ? เพราะความสบายมันเป็นสบายของใครใจ

อย่างเช่น เราเปิดแอร์ในห้อง พอเปิดแอร์คนหนึ่ง ทุกคนไม่พอใจนะ บางคนว่าหนาวเกินไป บางคนบอกว่ายังร้อนเลย เปิดอีกหน่อย เห็นไหม เราถึงว่าความพอใจอยู่

ตรงไหน ? สุข ! สุขที่ว่า.. วัดกันตรงไหน ? ในห้องเดียวกันเปิดแอร์มา บางคนบอกว่าหนาวให้เบาหน่อย บางคนบอกว่ายังเลย ไม่พอใจ ให้เร่งอีกหน่อย

นี่มันก็เหมือนกับวัตถุตรงไหน ? ตรงไหนเป็นที่พอใจของคน ? แต่ถ้าใจมันหยุดนะ .. มันพอ แล้วเป็นเครื่องอาศัย พระพุทธเจ้าถึงบอกเป็นเครื่องอาศัย เราย่อมองข้ามจนแบบว่าเป็นจี้ข้ามมันไป หามาเพื่อจะมีความสุขแล้วมันไม่จริงเลย

ความพอใจ หามาใช้แล้วพอใจ มันจะพิเศษกว่าเขาหรือมันจะดีกว่าเขา “ฉันพอใจ ฉันมีวาสนาขนาดนี้ ฉันพอใจ”

อย่างเช่น เรานี้เหมือนกัน เขายกตัวอย่างเลยละ อย่างตัวเรานี้ใครจะว่าขนาดไหนก็ว่าไป เขาว่าเลย เขามีวาสนากัน ไอ้เรามันจี้ทุกซ์ ไปไหนก็ต้องลำบากอย่างนี้.. ก็ยอมแล้วไม่ตื่นเต้นไปกับเขา เพราะว่าเห็นโทษของมันเลยละ ลองหามาสิ ไอ้พาหนะนี้หามาพอหามาตุ้ม ! ต้องคอยไปนั่งเฝ้ามันกลัวมันหาย ไปจอดไว้แล้วกลัวมันหาย พอจะไปไหนก็ต้องจ้างคนมารับ มาขับ แล้วจะต้องคอยรักษามัน

อย่างนี้เราไปไหนเราอาศัยเขาไปเนาะ เห็นไหม เครื่องอาศัยนี้อาศัยใครไปก็ได้ อาศัยไปหมด แล้วมันสะดวกสบายจริงๆ บางคนไม่มีเลย อยากไปไหนก็ไป ไม่อยากไปก็ไม่ไป ถึงว่าถ้าอยากไปหรือว่าต้องการไป ถ้ามันจำเป็นจริงๆ ไม่ไปก็ไม่ไป ถือว่ากรรม .. จริงๆ นะ คิดอย่างนั้นเลยนะ

บางอย่างจำเป็นมาก.. ตัดทิ้ง ! ไม่ไป ใครจะด่าก็ให้มันด่าไป ถือว่าในเมื่อเราขวนขวายแล้ว ถึงกับจุดสิ้นสุดความสามารถเราแล้ว เรามันไปไม่ได้ก็ต้องถือว่าสิ้นสุดแค่นี้ ไม่ตื่นเต้นเลย.. เคย แล้วไปเจอช่างหน้าก็ต้องไปขอโทษเขา.. เคย เขาส่งฎีกามา ส่งมาหมายถึงว่าประชุมวันนี้ ส่งมาตอนเย็น.. ไม่ทัน อ้าว.. ไม่ทันก็ไม่ทัน ถือว่าไม่ทัน.. เราก็ทำเต็มที่แล้วไง

นี่การอาศัยคนอื่นมันก็เป็นอย่างนั้น แต่ ! แต่มันไม่ใช่เรื่องสุขเรื่องทุกข์ในใจ ใจนี้มันเป็นของเรา

ดังนั้นพระอยู่ในป่าจะอยู่ได้อย่างไร ? พระอยู่ในป่าในเขา เห็นไหม ถึงว่าพระอรหันต์ เวลาสโมสรรสันนิบาต.. ฟังนะ แล้วไปเทียบดูแล้วงมงายมากนะ สโมสรรสันนิบาตของโลก โอ้อโฮ.. เวทีนี้ต้องเพียบนะ ต้องมีไฟ ต้องมีน้ำตกนะ ต้องโอ้อโฮ.. มีไฟ มีน้ำตกนะ

สโมสรรสันนิบาตของสงฆ์เห็นไหม พระพุทธเจ้านั่งกลางแสงจันทร์ พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์นั่งเียบสนิท ! มีความสุขไง กินความสงบ กินความนิ่ง กินความวิเวกใจ ใจมีแต่ความสุข นั่งเสวยสุขทั้งคืน วิมุตติสุข ฟังสิ นี่สโมสรรของผู้นั่งมีความสุข

แล้วสโมสรรของเรา คุณติ “โอ้อโฮ.. ชนกันไปที่ชนกันมา” ชนแก้วใจ ชนแล้วชนอีก โอ้อโฮ.. สโมสรรสันนิบาต แล้วเราไปมองกันว่าเรามีความสุขได้อย่างไร ? นั่งกันเฉยๆ มีความสุขได้อย่างไร ?

ก็เหมือนเรามีความสุขใจมาก เราก็เปลี่ยนนะ เวลาเราหาวัตถุมา อย่างผู้หญิงก็มีเพชร เพชรเม็ดโตเลยนะ มองเพชรนะ “โอ้อโฮ.. มีความสุขมาก อืม.. มีความสุข” นี่อามิส เพราะใจมันเสวยอารมณ์ แต่จิตที่บริสุทธิ์ จิตมันนิ่งไง มันมีความสุขได้อย่างไร ? มันก็เหมือนที่ที่เราเห็นเพชรเม็ดใหญ่ๆ แล้วเรามีความสุขใจ แต่นี่มันไม่ต้องเห็นเพชรเม็ดใหญ่ๆ มันกินอารมณ์ในตัวมันเองไง มันสุขของมันเอง แล้วนั่งมีความสุขมาก.. นี่วิมุตติสุข นี่สโมสรรสันนิบาตของผู้ที่เชื่อว่าเชื่อศาสนาแล้วทำถึงที่สุด

นี่สโมสรรสันนิบาตของเรา.. อย่าหลงทาง เราชาวพุทธ เราเชื่อพระพุทธเจ้า ใ้ออย่างอาชีพการงานทำตามๆ ไป แต่หัวใจไม่วิ่งออกไปข้างหน้าหรืออยู่ข้างหลังจนมันเสียงาน แล้วทำให้เรามีความทุกข์ใจ เพราะเราชวนขวยกันไปจนแบบว่างงานอยู่ขนาดนี้ แต่มันคิดไปก่อน.. ใ้อนี่ก็เป็นความทุกข์ มันมายังไม่ถึง

เขาบอกว่าอดีตอนาคตไม่ให้คิด ใ้ออยู่กับปัจจุบัน หน้าที่ก็ทำไป ทำงานปัจจุบันของเรา.. ยอด ! แต่นี่ปัจจุบันก็จะทำ ย้อนไปในอดีต ย้อนไปในอนาคตทุกข์ไปหมดเลย ทุกข์ไปหมดเลย ขนาดอยู่กับงานก็ยังทุกข์ เพราะใจมันไปก่อน งานการมันอยู่กับที่ใ้อ

พระพุทธเจ้าถึงสอน “ทาน ศีล ภาวนา” ศีลมันคุมใจไว้ คุมไว้เลยนะ ปาณาติปาตาไม่ฆ่าสัตว์ คนไม่ฆ่าสัตว์ชีวิตจะยืนยาวนะ.. ไม่ลักทรัพย์ ไม่ผิดในกาม ไม่มุสา คุณติ คุณแล้วคิดมากนะ

ดูอย่างสัตว์ เห็นไหม ความสืบทอด ความรับผิดชอบของสัตว์ ! สัตว์ แม่นี้รักลูกนะ แป็บเดียว อย่างเรานี้รักกันตลอดเลยนะ อย่างของสัตว์.. สัตว์ดีมันดีมากนะ อย่างสัตว์ เวลามันคลอดลูกมา มันจะรักมากตอนลูกมันเล็ก พอมันโตหน่อยมันก็ทำให้ลูกมันไป เห็นไหม มันชั่วความรับผิดชอบมันนิดเดียวๆ เลย แต่มันก็เป็นธรรมชาติใจ แต่มันไม่มี ปัญหาเหมือนมนุษย์ มนุษย์มันผูกพันกันไปจนตาย

แต่สัตว์นี้รักเดียวเดียนะ แม้อยู่ด้วยกันมันก็กักกัน นี่ความรับผิดชอบมันไม่มี ความสืบทอด สติมันหรือว่าความสืบทอดของความรู้สึกอันนี้มันไม่มี ไม่เหมือนคน มันถึงได้ทุกข์ของมันอย่างนั้นไง ถึงว่าอบายภูมิ

เราเกิดเป็นมนุษย์ เรามีสิทธิ์มากนะ เรามีสิทธิ์ สติสัมปชัญญะ ความรู้สึก ปัญญา ของมนุษย์ต่างกันมาก มนุษย์เท่านั้นที่จะปฏิบัติธรรมแล้วหลุดพ้นไปได้ อย่างอื่น อย่าง เทวดา พวกอินทร์ พรหมนี้ไต่บ้าง แต่ไม่เหมือนมนุษย์ ! ไม่เหมือนมนุษย์ ! ยิ่งสัตว์นี้ไปเลย

นี่ถึงว่าปาณาติปาตาใจ ไม่ฆ่าเขา ไม่รังแกเขา คิดคูสิ ตัวเขาเอง สังคมเขาเองเขายัง ช่วยกันเองไม่ได้ แล้วเราก้ไปยุ่งกับเขา ไม่ฆ่าสัตว์แล้วเมตตาสัตว์ด้วยนะ คิดกับธรรมใจ คิด ๕ ก็ว่า คิดคือการยกเว้น เรานั่งอยู่นี่ศีลครบนะ ไม่ได้ทำอะไรเลย แล้วอยู่เป็นก้อน หินหรือ ?

ธรรมคือความเมตตา คือความสงเคราะห์ นั่นธรรมเห็นไหม มีศีลแล้วต้องมีธรรม ด้วย ถ้ามีศีลแต่ไม่มีธรรมนะ.. มนุษย์นี้เปรียบเสมือนก้อนหินก้อนหนึ่ง ก้อนหินมันอยู่เฉยๆ มันไม่เคยทำอะไรเลย ก้อนหินมันตั้งอยู่นั่นมันผิดศีลตรงไหน ? มันไม่เห็นผิดศีลเลย เรามีศีลต้องมีธรรมด้วย พอมีศีลแล้วไม่ทำอะไรเลย มันก็ว่าเราไม่ต่อเนื่องไง มีศีลแล้วก็มีธรรม ไม่ลักทรัพย์ก็หาทรัพย์ ไม่ผิดของเขา เราก็ไม่ให้ใครผิดของเรา ไซ้ไหม

ไม่โกหกเขา ! ไม่โกหกเขาไม่สำคัญนะ ไม่โกหกตัวเองนี่สำคัญกว่านะ โกหกตัวเอง ! นี่โกหกตัวเองกันตลอด อยากจะทำความดีแล้วไปตั้งเป้าหมายแล้วไม่เคยได้เลย โกหกไหม ? นี่โกหกตัวเอง ! โกหกคนอื่นแล้วยังโกหกตัวเองด้วย.. เมา ! เมมาอารมณ์ของ ตัว อย่างว่าแต่เมาสุราข้างนอกเลย เมาในความคิด เมาในอารมณ์ เมาหมด ! เมาหมดเลย !

ถ้าละเอียดเข้ามานี่ปัญญามันจะเกิดนะ แล้วมันทะล่อมความคิดของตัวเองใจ ให้เห็นโทษ เห็นโทษก็จะเห็นคุณไปพร้อมกัน

ถ้าไม่เห็นโทษเลยละ ทำไมเราเป็นอย่างนี้ ? ทำไมเราเป็นอย่างนี้ ? ก็ไม่เห็นโทษที่จะแก้ไข จริงไหม โทษยังไม่เห็นเลยจะเห็นคุณตรงไหน ถ้าเห็นโทษจะเห็นคุณไปเรื่อย “ผลึกเข้ามาใกล้ๆ เลย ผลึกเข้ามาใกล้ๆ เลย เออ.. นี่เป็นโทษนี่ แล้วเราจะเห็นคุณ พอละโทษก็เป็นคุณเกิดขึ้นมาตลอดเลย นี่ปัญญาจะเกิดแล้ว

ปัญญาของคนไม่เหมือนกับสัตว์ สัตว์มันไม่มีอย่างนี้ มันไม่ได้คิดอย่างนี้หรอก มันมีแต่จะกัดเขาเพื่อจะอิมหน้าสำราญของมันคนเดียว แต่เรานี้ปัญญามันเข้ามากัดใจ กัดความรู้สึกให้เป็นสุขภายใน สุขแท้ๆ ที่พระพุทธเจ้าสอน ที่ศาสนาเราสอน เราไม่วิ่งไปข้างนอก วิ่งไปหาอามิสมัน แต่ต้องอาศัยนะ (เทพสิ้นสุดเพียงเท่านั้น)